

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 71.106.2025 / ID 8754
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Шинкаренко Сергій Леонідович, 1980 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2002 році Європейський університет фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу за спеціальністю «Маркетинг» та здобув кваліфікацію спеціаліста з економіки. Навчається в аспірантурі в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, Міністерство освіти і науки України, м. Одеса з 2021 року до цього часу, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Географія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 71.106.2025, утворена наказом ректора Одеського національного університету імені І.І. Мечникова від 23 квітня 2025 року № 838-18, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Віталія СИЧА, доктора географічних наук, професора, завідувача кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,

Рецензентів - Андрія БУЯНОВСЬКОГО, кандидата географічних наук, доцента, завідувача кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Антоніни ШАШЕРО, кандидата географічних наук, доцента, доцента кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Офіційних опонентів - Костянтина МЕЗЕНЦЕВА, доктора географічних наук, професора, завідувача кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Григорія ПІДГРУШНОГО, доктора географічних наук, професора, завідувача відділу суспільно-географічних досліджень Інституту географії НАН України,

на засіданні 20 червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 10 - Природничі науки ШИНКАРЕНКУ Сергію Леонідовичу на підставі прилюдного захисту дисертації «Суспільно-географічні аспекти формування соціально-економічної моделі відновлення міст України девелоперськими компаніями» за спеціальністю 106 Географія.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник: Вікторія ЯВОРСЬКА, доктор географічних наук, професор, декан геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація за обсягом, структурою, мовою, стилем викладення, а також оформленням відповідає вимогам МОН України та освітньо-наукової програми.

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Актуальність дисертаційної роботи визначається тим, що після завершення воєнних дій перед Україною постане масштабне завдання відновлення зруйнованих міст та інфраструктури, і девелоперські компанії відіграватимуть ключову роль у цьому процесі, впроваджуючи сучасні технології та підходи до будівництва. Також в процесі євроінтеграції України вивчення європейських практик ревіталізації міст та їх адаптація до українських реалій є важливим напрямом досліджень.

Результати дисертаційного дослідження впроваджені при виконанні науково-дослідної роботи на кафедрі економічної та соціальної географії і туризму «Особливості формування регіональних рекреаційних комплексів в Українському Причорномор'ї» (тема № 316, номер державної реєстрації НДР 0121U113483), термін виконання: 01.09.2021 – 31.12.2025. Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки НДР: фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави; фундаментальні дослідження в науках про Землю та проблемах геоecології. Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища.

2. Особистий внесок здобувача. Здобувачем проаналізовано й систематизовано значний обсяг необхідної наукової, навчально-методичної, спеціалізованої та іншої літератури з досліджуваної проблематики; обґрунтовано теоретичну та методичну базу дослідження; зібрано й узагальнено емпіричний матеріал; розроблено практичні рекомендації тощо. У роботі використані авторські розрахунки, аналітичні узагальнення, а також ілюстративний матеріал у вигляді рисунків і таблиць, створених на основі проведених досліджень. На основі проведеного аналізу запропоновано рекомендації щодо вдосконалення моделей відновлення міст, зокрема впровадження моделей змішаного партнерства між державою, девелоперами та громадою, розвитку екологічно стійкої інфраструктури та залучення інноваційних фінансових інструментів.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації, забезпечено використанням адекватних методів

дослідження, презентабельністю та сучасністю інформаційно-статистичної бази дослідження, використанням ідей авторитетних вчених для вирішення завдань і досягнення поставленої мети. Інформаційну базу дисертаційної роботи становлять статистичні дані та матеріали Державної служби статистики України, різні нормативно-правові документи, вітчизняні та міжнародні наукові праці, аналітичні звіти.

4. Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що вперше обґрунтовано суспільно-географічний підхід до аналізу відновлення українських міст у взаємодії з девелоперськими компаніями; вперше визначено специфіку формування соціально-економічної моделі відновлення міст у післякризовий період із урахуванням регіональних особливостей; вперше систематизовано основні механізми та інструменти, які використовують девелоперські компанії для відновлення міської інфраструктури. Вдосконалено підходи до формування соціально-економічної моделі відновлення міст із урахуванням суспільно-географічних особливостей та ролі девелоперських компаній; методологію оцінки впливу девелоперських проєктів на якість життя населення та міське середовище.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи визначається тим, що у роботі розглядаються теоретико-методологічні основи регіонального розвитку, аналізуються сучасні тенденції міського девелопменту та практики залучення інвестицій у процес відновлення міських територій; особлива увага приділяється адаптації європейських та світових підходів до відбудови міських просторів у контексті повоєнної відбудови України; на основі проведеного аналізу запропоновано рекомендації щодо вдосконалення моделей відновлення міст, зокрема впровадження моделей змішаного партнерства між державою, девелоперами та громадою, розвитку екологічно стійкої інфраструктури та залучення інноваційних фінансових інструментів. Результати дослідження можуть бути використані органами місцевого самоврядування, девелоперськими компаніями та громадськими організаціями для розробки стратегій відновлення міст у післявоєнний період.

6. Оцінка структури та обсягу дисертації, її мови та стилю. Дисертація «Суспільно-географічні аспекти формування соціально-економічної моделі відновлення міст України девелоперськими компаніями» за своєю структурою, мовою та стилем викладу, оформленням відповідає вимогам МОН України та освітньо-наукової програми.

7. Оцінка роботи щодо ознак академічного плагіату. Дисертаційна робота була перевірена автоматизованим сервісом пошуку плагіату Strikeplagiarism. Результати перевірки зафіксовано у звіті від 16.03.2025 р.: оригінальність - 90,34%. Виявлені подібності й текстові збіги стосуються загальновідомих фактів, подій та явищ. Окремі фрази, твердження та терміни є сталими у навчальній і науковій літературі з теми цього академічного твору. Виявлені текстові збіги не стосуються наукової новизни роботи та не впливають на отримані автором висновки. Оформлення цитувань і наукового апарату є коректним. Таким чином, виявлені текстові збіги не є плагіатом та не тягнуть за собою порушення автором принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням

Дисертація Шинкаренка Сергія Леонідовича відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами).

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 – статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 7 – публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. **Шинкаренко, С. Л.,** Ніколаєва, М. І. (2023). Особливості планування територій та систем розселення: від минулого до сучасного. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*, 27(2(41)), 147–155. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2\(41\).268756](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2(41).268756) (*проаналізовано принципи та підходи до просторового розвитку міських територій та визначені основні особливості процесу планування та систем розселення).

2. Яворська, В. В., **Шинкаренко, С. Л.** (2024). Стан ринку нерухомості України: ризики і можливості при відновленні міст. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*, 29(1(44)), 177 - 185. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2024.1\(44\).305382](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2024.1(44).305382) (*проаналізовано загальний об'єм пропозиції та ціни на нерухомість в розрізі регіонів України та визначені основні можливості для відновлення міст).

3. Шинкаренко, С. (2024). Взаємодія держави та девелоперських компаній: шляхи інтеграції міжнародного досвіду в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія*, (849), 143-153. <https://doi.org/10.31861/geo.2024.849.143-153>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Yavorska Viktoriia, **Shynkarenko Sergii**. Current challenges of forming socio-economic model of the city development. *Journal of Education, Health and Sport*. 2022;12(1):321-330. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.12775/JEHS.2022.12.01.027> (*проаналізовано, як збільшення кількості міського населення впливає на соціальну складову розвитку та відновлення міст та визначені ключові проблеми міст в процесі урбанізації).

2. Шинкаренко, С. (2024). The Socio-Economic framework for Ukraine's reconstruction: challenges and strategies. *LIGA.net* <https://blog.liga.net/user/sshyinkarenko/article/56028>.

3. Шинкаренко С. Пошук ефективної економічної моделі розвитку великих міст України // 30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи : мате-ріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 верес. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. А. Гошовської. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. 335 с. URL: <http://ipacs.knu.ua/pages/dop/273/files/5e2f5bc9-7e3f-4bb1-8017-18758fd31148.pdf>

4. Шинкаренко С. Важливість врахування безпекової складової при побудові соціально-економічної моделі розвитку міста // В. Гура, С. Шинкаренко / Реформа децентралізації в Україні: здобутки та перспективи : матеріали міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. С. Колтун. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2021. 259 с. С. 10-12. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/352/files/4d90e6b3-89c9-4579-aca9-e882ee798e57.pdf>

5. Шинкаренко С. Нові підходи до управління великими містами // Шевченківська весна – 2022: публічне управління та державна служба: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 19 квіт. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2022. 268 с. С. 260-262. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1928/files/e2d6b0e4-8b82-4770-bc40-87ce3af74f68.pdf>

6. Шинкаренко С. Критерії оцінки ефективного відновлення міст // Місцеве самоврядування в умовах відновлення України: виклики та перспективи: матеріали Міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2022 р.) : / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренка. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022. 166 с. С. 158. URL: <https://ipacs.knu.ua/?lang=ukr&tip=osn&filtername=&page=2&tipn=News&newsid=2007>

7. Шинкаренко С. Л. Стратегії сталого розвитку південних міст України в різних соціально-економічних умовах / Зб. матер. IV міжнар. конф. «Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм в умовах воєнного стану: виклики та варіанти впровадження» // (Одеса, 20-21 вересня 2024 р.) Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса, 2024. С. 94-96.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент: Буяновський Андрій Олександрович, кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1. В роботі є аналіз Генеральної схеми і генерального плану міста для розвитку територій, однак, автор не розкриває комплексні плани розвитку громад, які є нині вкрай важливими для подальшого планування землекористування і містобудування як в умовах воєнного стану, так і повоєнного відновлення територій. Дане питання потребує роз'яснень здобувача.

2. На стор. 65 є формулювання про «комплексну інформаційну систему територіального зонування». І виникає питання в цьому контексті що ж таке

«комплексна інформаційна система територіального зонування»?

3. Автором застосований передовий підхід в оцінці соціально-економічного розвитку територій, який по суті відповідає географічно-порівняльному методу досліджень, - бенчмаркінг. Є відсилання на світові практики по тексту роботи, але все ж таки не конкретизовано який передовий досвід може бути використаний для повоєнного відновлення міст, особливо це актуально для великих і промислових міст півдня і сходу України, які зазнали прямого впливу воєнних дій.

4. На стор.90 (підрозділ 2.1) має місце таке висловлювання «Місцеве законодавство, зокрема щодо землекористування...». Що мається на увазі під місцевим законодавством?

5. В анотації і по тексту роботи зустрічається словосполучення «регуляторне середовище». Що мається на увазі? На мою думку, доречніше і коректніше застосування поняття і похідних словосполучень від терміну «регуляторна політика».

6. Завеликі за обсягом і перенасичені інформацію висновки до розділів роботи.

Рецензент: Шашеро Антоніна Миколаївна, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1) В дисертаційному дослідженні у розділі 1.3. зазначені індикатори соціально-економічного розвитку міст. До таких відносять чисельність населення, його рівень доходів, наявність та ступінь безробіття, обсяги податкових надходжень, офіційні трансферти, медичне забезпечення, витрати на соціальний захист та підтримку та інші. На мій погляд було б доцільно показати такі індикатори на картографічній основі.

2) В другому розділі дисертації є дуже цікавий матеріал за цифрами внутрішньої міграції станом на лютий 2024 року. Можливо було б за цими цифрами розробити карту щодо кількості переміщених осіб.

Опонент: Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1. Підрозділ 1.3 названо «Методичні прийоми дослідження формування соціально-економічної моделі розвитку міста», проте фактично в ньому йдеться і про трактування низки базових понять та методичні підходи і конкретні методи й інструменти дослідження. Тобто назва є вужчою за змістовне наповнення підрозділу. Простежується певна заплутаність між трактуванням методів, прийомів, засобів та інструментів дослідження. Наприклад, моделювання розглядається і як прийом (с. 58) і водночас як методичний підхід до дослідження міської відбудови, а згодом — як інструмент (с. 67).

2. У методичній частині роботи охарактеризовано індикатори успіху відновлення та розвитку міст, що є важливими для оцінки ефективності реалізованих проєктів і стратегій. Проте у прикладних підрозділах дисертації не здійснено їхнього комплексного аналізу. Зрозуміло, що не всі показники були доступні та релевантні, але на цьому варто було наголосити у методиці, пояснивши логіку вибору індикаторів.

3. У дисертаційній роботі дещо не вистачає узагальненого бачення автора щодо різноманіття соціально-економічних моделей відновлення міст, у тому числі девелоперськими компаніями. Наявний ретельний аналіз, але синтетичне представлення питання є менш обґрунтованим. Викликає дискусію виділення такого підходу до формування стратегії відновлення міст як «реформація» (с. 30).

4. Наявне певне повторювання розгляду містобудівної документації, зокрема генеральних планів, у двох різних частинах дисертації (с. 62-64 та с.119-123).

5. Висновки до розділів 1 та 3 містять крім узагальнення отриманих результатів у відповідних розділах ще й додаткові аргументації та висновки, зокрема, щодо участі місцевих громад у процесі планування та реалізації стратегій відновлення міст та обґрунтування Одеської області як взірця для змішаної моделі відновлення та сучасного девелопменту.

Опонент: Підгрушний Григорій Петрович, доктор географічних наук, професор, завідувач відділу суспільно-географічних досліджень Інституту географії НАН України. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1. Привертає увагу певна методологічна нечіткість та недостатня операціоналізація методів дослідження. На стор. 19 подано широкий перелік методів (історико-географічний, соціологічний, порівняльний тощо), але їх конкретне застосування до задач дисертації не розкрито. Є питань і до проведеного автором соціологічного дослідження щодо апробація моделі соціально економічного відновлення. Незрозуміло яким чином була сформована вибірка, її репрезентативність, як здійснювалося опитування, чи інтерв'ювання, які були критерії валідності отриманих результатів тощо.

2. Теоретико-концептуальна база дисертації має глибокий міждисциплінарний характер. Однак, вона не повною мірою адаптована до українських реалій. Наведено значний обсяг зарубіжних концепцій (Джейн Джейкобс, Гел, Ле Корбюзьє та інші), але відсутня спроба критичного осмислення їх релевантності для сучасної України (стор. 24 – 43).

3. У підсумкових висновках сформульовано багато декларативних положень (наприклад, важливість сталого розвитку, цифровізації, тощо), проте вони не завжди підтверджені результатами розділів 2 і 3.

4. Як на нашу думку, в дисертації було б доцільно глибше проаналізувати нормативно-правову базу відбудови міст України. У роботі вказано на «використання нормативно-правових актів», проте немає аналізу актуальних документів, наприклад, ДБН, містобудівного кадастру, законопроектів про відбудову та багато іншого (стор. 109 – 112).

5. Дисертація має дещо обмежену кількість ілюстративних матеріалів. У роботі представлено 10 картосхем, 24 рисунки і 7 таблиць. Проте частина з них не має аналітичного навантаження, подана без пояснень чи просторових узагальнень.

Голова ради: **Сич Віталій Андрійович**, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Виступ позитивний. Без зауважень.

Здобувач надав обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів і рецензентів, а також на інші запитання та показав високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати голосування:

"За" - 5 (п'ять) членів ради,

"Проти" - немає,

"Утримались" – немає.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує ШИНКАРЕНКУ Сергію Леонідовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Віталій

Віталій СИЧ

Підписи членів разової спеціалізованої вченої ради Віталія Сича засвідчую.

